

Külpolitikai REFLEKTOR

A világsajtó foglalkozik a Szovjetunió Legfelső Tanácsának ülésének elhangzott Gromiko beszédével. A nyugati lapok általában a beszédnek azokat a részeit emelik ki, amelyek az adott országra vonatkoznak. A széleskörű visszhang azt tükrözi, hogy a szovjet külügyminiszter beszéde kiterjedt a nemzetközi élet minden területére, földrészekre, s mindazon államokra, amelyekkel a Szovjetunió jelentős kapcsolatban van. Ezen túl figyelmet fordított a gyarmati sorsból felszabadult, fejlődő országok melletti in-

ternacionalista állásfoglalás ismételt kifejtésére, a szabadságukért, az elnyomás, az agresszió ellen küzdő népek segítségének hangsúlyozására; ezt is a Szovjetunió külpolitikája alapján. Gromiko hangvétele mértékelt, reális, ugyanakkor határozott és egyértelmű volt. A szovjet kormány egyik képviselője lehetőséget adott azoknak az országoknak is a gondolkodásra, álláspontra felülbírálására, amelyek a Szovjetunióval szembenállnak, sőt a világ-békét veszélyeztetik.

USA ellentmondások

Az NSZK-ban megjelenő Neue Rhein Zeitung világosan le is szögezte, lehetőség van arra, hogy fordulat álljon be Moszkva és Bonn viszonyában. Amint azonban Gromiko kijelentette: Bonn a béke és a békés együttműködés útjára kell lépnie. Rogers, az USA külügyminisztere még a beszéd szokásos elemzése előtt „frissen” reagált Gromikónak a szovjet-amerikai kapcsolatok megújítására vonatkozó megjegyzéseire s „megelégedést” fejezte ki. Az általános kifejezések lényegtelenebbek — mármint az, hogy Rogers elégedett, vagy sem — azonban ha a friss nyilatkozat okát keressük, akkor az USA-politika mögött meg is találjuk.

Mindenféle nixon-i propaganda eddig megbukott. A vietnami 25 ezer „csapatkivonást” még az amerikai nép sem fogadta különös lelkesedéssel, jelentéktelensége egyértelmű. A vietnami háborút nem lehet toldozni-foltozni, az agressziót meg kell szüntetni; teljes egészében vonuljanak ki az USA és csatlós csapatok. Ezt követeli számos amerikai szenátor is. Még az ausztráliai miniszterelnök is „pedzette” a múlt héten a kivonulás lehetőségét. Thieu dél-vietnami báb-elnök „választási” javaslata már elhangzásakor teleplezódott: az csak az USA-propa-

ganda egy része, hamis, céltudatosan félrevezető tartalommal.

Egyidejűleg folyik a vita az amerikai parlamentben a Safeguard ellenrakéta-rendszer kiépítéséről. A Nixon-kabinet mindent elkövetett, hogy megszerezze a többségi helyeslést, a zárt üléseken „bizalmas felderítési adatokat” tettek közzé, hogy meggyőzzék az ellenzékét az ellenrakéták szükségességéről. Nem sikerült, a zárt ajtó mögül is kiszivárgott, hogy legfeljebb kompromisszumos megoldást fogadnak el. Ezért sietett tehát Rogers a reagálással Gromiko beszédére, hogy azt a látszatot keltsse, mintha az amerikai kormány „égne a békevágytól és a tárgyalási készségtől”. A Fehér Házon belül pedig a „Szovjetunió támadási veszélyének” hazug meséjével akarták kicsikarni a rakéta-elhárító rakétarendszer kifejlesztésének elfogadását, holott éppen erről a kérdéssel, mint a leszerelés egyik részéről készült a szovjet-amerikai párbeszéd.

Az USA ismét belekeveredett saját ellentmondásaiba, s még egy olyan elnök sem tudja kibogozni az összegubancolódott csomót, aki egyúttal ügyvéd is. Az ok „nem igazságos ügyet véd” — más pozícióból kell kiindulnia és azt egyelőre nem meri, vagy nem is akarja megtenni.

Izrael erőlködése

Hasonló helyzetben van Izrael is: az imperialisták, a milliárdosok támogatásával a hátában ragaszkodik az agresszióval meghódított területek megszállásához. Fittyt hány a Biztonsági Tanács határozataira, a világ közvéleményére, a belső ellenzékre. Ez a magatartás azonban most már nem annyira fölényesnek, egyre inkább erőlködésnek tűnik.

Változnak ugyanis a körülmények Közel-Keleten is. Mint jelentős motívum: a múlt héten Irak, Szudán, Szíria, Dél-Jemen után az EAK ötödik arab államként ismerte el az NDK-t. Várható újabb arab államok ilyen irányú kezdeményezése. Az egyiptomi hadsereg rohamosan erősödik, levegőben és földön egyaránt. Ezt még az izraeli jelentések is elismerik. Rendszeresültek az újfajta nagyarányú csatornaáteljesítési támadások és az

EAK-kommandók a megszállt területeken mérnek csapatát az ellenséges állásokra. Több izraeli repülőgépet, helikoptert lelőttek — Szíriában is légerszálló volt a betolakodó izraeli gépekkel és itt szintén kiderült az egyre általánosabbá vált megállapítás igazsága: Izrael egyáltalán nem sebezhetetlen.

A palesztinai felszabadító szervezetek a megszállt területeken, sőt magában Izraelben is kiterjedő és sikeres akciókat hajtanak végre. Ezek a jelenségek kétségtelesen növelik a térség válságát, de egyúttal jelzik is: a több mint két éves „tűzszüneti” állapot valójában egy folytatódó harc — más formában. A megszálláshoz való görcsös izraeli ragaszkodás a fő oka a közel-keleti helyzet súlyosbodásának.

Markovits Tibor

A belgrádi értekezlet záróközleménye

● Belgrád (MTI, AFP)

Az el nem kötelezett országok belgrádi konzultatív értekezlete több mint három óra éjszakai ülés után — amelynek nagy részében a záróközleményről folyt a vita, még azt követően is, hogy a közlemény szerkesztő bizottsága 16 órán át tanácskozott a tervezet egyes pontjairól — szombatra virradóra jóval éjjel után fejezte be négynapos tanácskozását. A közleményt végül közfelkeltással fogadta el az 51 ország delegációja.

A közlemény hasznosnak mondja az el nem kötelezett országok harmadik csúcsertekezletének megtartását — megfelelő előkészítés után. Az értekezlet helyét és időpontját a záróközlemény nem tartalmazza.

Az AFP hírugynökség jól tájékozott belgrádi körökből nyert értesülése szerint az el nem kötelezett országok csúcsertekezletére 1970. őszén valószínűleg Új-Delhiben kerül sor.

NDK—egyiptomi tárgyalások

Gerhard Weiss, a Német Demokratikus Köztársaság miniszterelnök-helyettese — aki Adenben aláírta az NDK és a Dél-jemeni Népi Köztársaság között a dél-jemeni fejlesztési terv megvalósításához szükséges gépek és felszerelések importjéről szóló gazdasági megállapodást — az NDK és az EAK közötti diplomáciai kapcsolatok felvétele részleteinek megtárgyalására Kairóba érkezett. A miniszterelnök-helyettes Nasszer elnök képviselőjében Mohamed Abu Nosseir (a képen jobbról), az EAK igazságügy-minisztere fogadta.

Weiss szombaton tárgyalt Hasszan Abbas Zaki egyiptomi gazdasági és külkereskedelmi miniszterrel. Az NDK kormányküldöttségét a nap folyamán fogadta Nasszer elnök is.

Rádiótelex

Kairó
Az Egyesült Arab Köztársaság elismerte a Dél-vietnami Köztársaság ideiglenes forradalmi kormányát. A hivatalos elismerésre az Arab Szocialista Unió legfelső végrehajtó bizottságának döntése alapján került sor.

Saigon
Péntek éjjel és szombat reggel a dél-vietnami felszabadító hadsereg 22 tüzérségi támadást intézett az ellenséges célpontok ellen. Ezek között volt Hué városa, valamint a dél-vietnami kormánycsapatok egy kiképző tábora és az amerikai 101. légideszant hadosztály főhadiszállása Huétól körülbelül tíz kilométernyire délre. Az amerikai 9. gyaloghadosztály Dong Tam-i táborát, amely Saigontól 60 kilométernyire délnyugatra fekszik,

három napon belül negyedszer lőtték 82 milliméteres aknákkal.

Damaszkusz

Szombaton Szíriában bejelentették, hogy magas szintű katonai küldöttség érkezett az országba Kuwaitből. A tárgyalások középpontjában szíriai ipari tervek kuwaiti pénzügyi támogatása, és egyéb, az arab tömböt érintő kérdések szerepelnek. Megtárgyalják az Izrael-ellenes arab front erősítésének problémáit és a kétoldali kapcsolatokat is.

Moszkva

Szombaton Moszkvába érkezett Joseph Sisco amerikai külügyi államtitkár, hogy megbeszéléseket folytasson szovjet hivatalos személyiségekkel a feleket kölcsönösen érdeklő problémákról.

Bolgár—magyar szerződés

(Folytatás az 1. oldalról.)

biztonság egyik legfőbb előfeltétele a második világháború után kialakult európai államhatárok sérthetetlensége. A felek kifejezik szilárd elszántságukat, hogy a Varsóban, 1955. május 14-én aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződéssel összhangban biztosítják a szerződés tagállamai államhatárainak sérthetetlenségét; minden szükséges intézkedést megtesznek az imperializmus, a militarizmus és a revansizmus bármely erői agressziójának elhárítására és az agresszor visszaverésére.

6. cikk: Ha a magas szerződő felek egyikét valamely más állam vagy államszövetség részéről fegyveres támadás éri, a másik fél — a Varsóban, 1955. május 14-én aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződéssel összhangban — az Egyesült Nemzetek Alapokmány 51. cikk szerinti egyéni vagy kollektív önvédelem természetes jogán haladéktalanul megad számára minden segítséget, beleértve a katonai segítséget is, és minden rendelkezésre álló eszközzel támogatja.

A magas szerződő felek az ennek a cikknek az alapján tett intézkedéseikről haladéktalanul tájékoztatják a Biztonsági Tanácsot és az Egyesült Nemzetek Alapokmányának rendelkezései szerint járnak el.

7. cikk: A magas szerződő felek a mindkét ország érdekeit érintő minden nemzetközi kérdésben tanácskoznak egymással és a kölcsönös érdekeltség megfelelően egyeztetett közös álláspont szerint járnak el.

8. cikk: Ez a szerződés a megerősítő okiratok kicserélésének napján lép hatályba. Az okiratok cseréjére Budapestben kerül sor.

Ez a szerződés húszéves időtartamra szól és hatálya minden alkalommal további öt-öt évvel meghosszabbodik, ha azt valamelyik magas szerződő fél — lejártá előtt tizenkét hónappal — fel nem mondja.

Készült Szófiában, az 1969. évi július hó 10. napján, két példányban, mindegyik magyar és bolgár nyelven, mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles.

A Magyar Népköztársaság

nevében:
KÁDÁR JÁNOS sk.
FOCK JENŐ sk.

A Bolgár Népköztársaság

nevében:
TODOR ZSIVKOV sk.

Ismét Rumor?

● Róma (Reuter, UPI)

Giuseppe Saragat olasz köztársasági elnök szombaton befejezte kormányalakítási tárgyalásait. Jóllehet Saragat tárgyalásainak eredménye még nem ismeretes, római politikai körökben biztosra veszik, hogy az állam-

fő Rumor volt miniszterelnököt bízza meg ismét kormányalakítással. Valószínűnek tartják, hogy a hivatalos megbízásra vasárnap kerül sor. Lehetséges, hogy Rumor megkísérelje a közéleti formula visszaállítását!

Kossuth és Balcescu kézfogása

A 120 év előtti szegedi Békülési Tervezet

Tegnap volt százhusz esztendeje, hogy Kossuth Lajos elmondta hazájában utolsó nyilvános beszédét, itt nálunk, Szegeden, a Kárász-ház történelmi nevezettségűvé vált erkélyéről. Hatvanézer ember állt az azóta épülttömböklék kettéosztott Szabadság téren, a mai Klauzál és Széchenyi téren. Mennyivel más volt mégis, mint előző októberben, amikor torborzó útja során érkezett ide a szabadságharc vezére! Most, a menekülő kormány és parlament élén, az utolsó kísérletre tette föl a maga és nemzete sorsát.

Még bízott. Azt mondotta: „Szegedről fog Európának a szabadság kihirdettni...” De látta már a nemzet-halál vízfójtát is: Szeged lesz a sír, amelyben a világszabadságot eltemetik...

Bizakodásának volt némi alapja. A hazai nemzetiségekkel, főként a románokkal való tárgyalások reményt fakasztottak, hogy sikerül őket a közös ellenség, a Habsburgok ellen csatasorba állítani. Konstantinápolyi emigrációjából 49 tavaszán ezzel a céllal tért haza a románok forradalmi vezetője Nicolae Balcescu, az író és történész, aki fiatal életét már addig is népe függetlenségének és szabadságának áldozta. Perczel Mór pancevói táborából írta harcostársának, Ion Ghicának: „Meghasad a szívem, ha látom, hogy milyen gyönyörű szerepet játszanak most a magyarok, azt a szerepet, melyet mi, románok, akartunk és reméltünk. Bárcsak mi is képviselve lennénk, bárcsak egyetlen román zászló lobogna a harcmezők felett, ahol a szabadság sorsa dől el.” Debreceben Kossuth kormányzó-elnök, Batthyány Kázmér külügyminiszter, Szemere Bertalan miniszterelnök fogadta, de tárgyalásaik nem hoztak eredményt. Június végén Balcescu kétségbeesetten írja: „Most már késő van! A véget be fog teljesedni. A két nemzet egymást rántotta a sírba.”

Július 8-án a kormánnyal és az országgyűléssel Balcescu is Szegedre érkezett. Ma 120 esztendeje ismét találkozott Kossuthal, és tárgyalásuk végre eredményt hozott. Másnap, 14-én

— a Zsótér-házban, melynek falán emléktábla örökíti meg e történelmi eseményt —, aláírták a Békülési Tervezetet. Délután 2 órakor Balcescu ezt írja naplójába: „Hazánk megmenekül... Most hiszem, hogy a szabadság ügye győzni fog. Sohasem voltam olyan boldog, mint ebben a percben.”

Sajnos, derűlátása már nem valósult meg. A Békülési Tervezet, amely jelentős autonómiát adott a romániaságnak, már elkésett. A szegedi országgyűlésnek július 28-án utolsó tette volt a nemzetiségieknek és a zsidóknak egyenjogúságát kimondó két törvény szentesítése. Néhány nap múlva a köztársaság parlamentje föl-oszlott, tagjai elmenekültek, augusztus 5-én Szeged Haynau kezére jutott, s pár napra rá Világos megpecsételte a szabadságharc sorsát.

Balcescu is hiába indult útnak július 16-án Kossuth nyílt parancsával, már késve érkezett a román fölkelők vezéréhez, „a havasok királyához”, Avram Iancuhoz Topánfalvára. A tervezett román légio már nem alakulhatott meg. Iancu már nem szövetséget, csak semlegességet üzent vissza Kossuthnak. Levélét szintén Balcescu vitte Kossuthhoz Aradra, s a kormányzó utasította még Bemét, hogy ő se támadja meg a románokat. Balcescu maga is Bemhez indult, csatlakozni akart seregéhez, de mire odaért, a cári erők szétmorzsozták a magyarokat, Bem is menekülni volt kénytelen.

Balcescu hónapokig bújdosik — ekkor kapja végzetes tüdőbaját — majd áruházban Bécsen, Berlinen át újból Párizsba megy. Ott nyomorog és betegeskedik, majd később Konstantinápolyba, onnan — gyógyulást keresve — Itáliába utazik. Palermóban érte a halál, 1852. november 29-én, ma is ott nyugszik, a szegények közös temetőjében, Jeltelenül.

A minap, június 29-én ünnepeltük születése 150. évfordulóját. Bukarestben született kisbójári (kiszemesi) családból. Apját korán elvesztette, anyja nehézségek árán taníttatta. Tizenkilenc évesen katonának állt, de forradalmi összeesküvésben való részvételéért hamarosan háromévi börtön-

re ítélték. Ahogy szabadul, 1843-ban, megalakítja a Fratia (Testvériség) titkos társaságot az olasz karbonári mozgalom mintájára. Céljuk: a föld föl-osztása a parasztság között, a feudalizmus fölcsúszása, a nemzeti függetlenség kivívását szolgáló hadsereg megeremtése.

Balcescu a román irodalom klasszikusa is, noha nem szépirodalom, hanem történelmi, aki tollával népe történelmi igazát hirdeti, a múlt tanulságait jelennek, a jövőért kutatja. Tanulmányozza a néphagyományt is, mint becsült történelmi forrást. „A legelső történetírók a költők voltak. A népköltészet gazdag történelmi forrás. Nemcsak köztörténelmi eseményeket találunk benne, hanem a magánéletre vonatkozó utalásokat is, képet ad a kor szokásairól, s élénk tárja eszméit és érzelmeit.”

Az 1848-as februári forradalom Párizsban érte. Sietve hazatért, népfölkelést szervez, megfogalmazta a június 11-i kiáltványt, a radikalizmus programját. Ekkor külügyi államtitkár, majd a forradalmi kormány titkára lett, megkezdte a földosztás előkészítését. A reakciós bojárság azonban gátat vetett e munkájának, vidékre, majd Konstantinápolyba küldte diplomáciai megbízással. Balcescu a csel láttán fegyveres fölkelésre szólította föl a népet, de a bojárság és a polgárság, önvédelmére, ismét a zsarnoksággal szövetségelt: 1848 szeptemberében a török hadsereg bevonult Bukarestbe.

A forradalom bukása után Balcescut a törökök elfogták, de sikerült megszöknie. Ekkor jött Magyarországra.

A többi már ismerjük. Balcescu 33 éves korában befejezte küzdelmes életét.

A szegedi Békülési Tervezet és az ennek nyomán létrejött nemzetiségi törvény hazánk történelmének jelentős eseménye volt. A százhusz év előtti szegedi egyezés mindkét népi történelmének legszebb haladó örökségéhez tartozik. A Zsótér-ház, ahol a történelmi kézfogásra sor került, a szomszédnépek testvériségének beszédes jelképe.

Péter László